

Narodni list

Pučki list za politiku i pouku.

„Narod bax narodnosti jest tielo bez kosti!“

Za oglašavanje plaća se 10 helera po redku, na više puta po pogodbi.

Oglašaji šljuz se na uredništvo lista.

Rukopisi se ne vraćaju. — Nefrankirani listovi se ne primaju.

Br. 32.

Volosko-Opatija u četvrtak 8. kolovoza 1901.

God. II.

Kasno je za polne k maše.

Čovek se mora od srca nasmet, kada vidi ča delaju Talijani okole nas da nam zataru ime i seme. I va istinu oni se va tem, kako i va svih svojeh deleh doma i vane pokazuju jako ma jako smešni, oni nam se čine, kako i ono malo dete, ko diže ruki k nebu, kako da bi otelo znet od onde mesečinu ale pak kakovu lepu zvezdu. Ja, upravo tako smešni i suludi nam se čine Talijani kada se ono nadimlju, da nas zgaze i potaru.

Nego ni njim ča zamerit. Do pred nekoliko let oni su v Istre gospodarili, kako su nekad vladali Turci va Grčkoj, va Bugarskoj i va Bosne — Hercegovine, i godili su pol sveta.

Naš narod prevedč dobroćudan, tih i miran, dal se je od njih tlačit i gazit tako, da su se najzada i sami Talijani čudili i pitali su se: — Ma su ovo ljudi, ki se puste ovako tlačit i vladat od drugeh? I Talijani su na svoje pitanje odgovorili, sami: — Ne to nisu, to ne mora bit ljudi, to su blaga — i mi ih držimo kako blaga. Tako su Talijani v Istre delali. Oni su naš dobri puk hrvatskega i slovenskega jezika držali za blago; oni su ga mučili na sve moguće načine, tukli s korbacii kako nemu živinu, sisali njegovu krv, sramotili žene i kćeri od našeh ljudi, ubijali desno i levo, uzimali narodu i ono malo hrane pak ju hitali svojim pasom — delali su sve same strahote z našim ubogim pukom. Nego svet je počel po malo progledavat i budit se. — Naši ljudi su počeli mislet: — Ej ča je to — vera nas uči, da smo svi deca božja i pred Bogom svi jednaki — a zač se onputa s nami ovako postupa?

I ljudi se digli i rekli: Dosta je te nedostojne igre — i mi smo ljudi i mi ćemo da nas se pusti živet.

Te besede pale su negde pred 30 let, i potresele su kako letrika celom Istrom. Talijani su se s početka malo začudili, pak su se najzada nasmeli i rekli: — A viš, slavenski crvi se dižu proti nam lavom. Nego brzo su Talijani uvideli, da tu njim ni se ča smet. — Slaveni Istre su već bili dobrahno digli glavu i jako i moćno su počeli vapit, da im se daju njihove pravice. Onputa su Talijani uvideli, da to ni nikakova šala i počeli su smišljat, kako bi nas za vavek zatrli.

Zač valja znat, da je njim prvo lepo bilo. Delali su ča ih je bila volja i drago, živeli su kako turski paše, frajali su, a to sve na račun ubogega istarskega kmeta. A sada sve njim se je to počelo malo po malo spuževat z ruk. I počeli su oni uzdisat za onemi lepemi vremenim, kada njim je istarski kmet bil rob i hlapac. I rekli su: — Ala na nogi, ona nekadašnja vremena moraju se nazad vratit, mi moramo i nadalje bit gospodari, a Hrvati i Slovenci naše blago.

Nego to je teško hodilo: Istarski Slaveni nisu oteli pustit, da Talijani na njimi jašu, već su se složili svi

skupa — i Talijanom ni bilo drugo, ako ne da započnu s timi dosadašnjim svojimi hlapci — gveru.

Nego Talijani su valje videli, da ta gvera ni za njih. Njim je pred nekoliko vremena bilo prevedč lepo. A da bi oni bili dosta jaki i pripravnii na boj. Pak njih je malo — a nas je puno. Mučan je to posal — a ipak oni bi oteli šundrat sve istarske Slavene i sami vladat. I misleli su i mi sleli, pak su se najzada domislili, da te po drugem putu napast na naše ljude i zatrt ih.

I od tega vremena oni su pokušali sve: razbojstvo, silu, mito i prevaru, a ma sve, sve su pokušali čim bi nam mogli nauditi. I pozvali su na pomoć goveran, ki njim je valje pritekal va pomoć, učinili su „Legu Nazionale“, obratili su se na talijansko društvo „Dante Alighieri“, opijali su naše ljude i pošiljali mej naš narod jednega za drugim sve plaćene landrave, izdajice, izrode i razbojnikce, da ga smučuju — ali je sve bilo zaludo. Narod ostaje svoj — narod se jača, i sve ča ga Talijani više pritišću, on sve više skače.

Nima sile ka bi naš narod mogla dignut s lica zemlje — naš je narod delo božjih ruk i on će ostat tu dokle bude njegova sveta volja.

Sve ovo ča se sada proti nam dela sa strane našeh Talijani, to je smešno, detinjarija je to. To je dapače arlekinada, bufonerija, za kakovu je sposoban samo Talijan, ki po korde tanca. Jedan narod se ne da tako lahko zatrt. To vide već i sami neki Talijani i kajju se, da nas nisu prije zatrli, dokle smo još spali. Onputa da bi nam bili laglje vratom zakrenuli nego sada, kada stojimo proti njim kako jedan debeli i tvrdi zid, na kega te oni prvo razbit svoje glave, nego nam jednega čoveka odkinu. I ti Talijani se tuku po čele, kako su oni bili zalupani, da nas nisu onputa unistili. Kako su oni mogli pustit ča onu lepu priliku! Siguro su ih zaslepile fraji, ke su oni delali tancajuć po krve našega puka. I sada se kajju. Neka se kajju neka — ma je kasno za polne k maše poč.

Istarski sabor.

Petak dne 2. augusta imel je istarski sabor svoju po imene četru, a istina drugu sednicu. Zaradi kumedij ke su napravili talijanski deputati dne 20. i 27. sednice za ta dva dni sazvano kako da ni ni bilo.

Stari Campitelli zahvalil je posebno zastupnikom Tamaru i Doblanovichu, da su prišli na sednicu premda nisu još posve zdravi i isprical one naše i njihje ki nisu prišli. Opomenul je galerije, da nesmeju u saboru kumedijat, nego samo poslušat i mirni bit.

Pročitl se je predlog naših zastupnika kega su predali predsedniku već dne 30. jula, i u kojem su pozvali junto da da pomoć onim po Istri koje je tuča oškodila. Kad su videli talijanski zastupnikii taj predlog, su i oni jedan takov postavili. — Oba

predloga bila sn primljena jednoglasno od celoga šabara.

Pročitl se je takodjer interpelacija Dra. Matka Trinajstića i drugeh našeh, u kojoj se pita c. kr. vladu, kada će već jedanut izpunit svoje obećanje od leta 1899. da pomore gospodarskim zadrugam. Rekal je u toj interpelaciji da c. kr. vlada nebi imela izručit nadzorstva nad zadrugamii zemaljskomu odborn, jer da bi to značilo isto, ča i vuku izručit pasti ovce. I ta interpelacija bila je postavljena već 30. jula, pak kad su ju Talijani videli, su i oni sličnu interpelaciju postavili na c. kr. vladu.

Talijanski deputat Ghera (Grža) lječnik u Labinskoj občini, ki mrzi hrvatski jezik kako malo ki, a ki svaki dan govori hrvatski za zaslužit od Hrvati svadanjega kruha, interpelal je c. kr. vladu radi toga jer da svećeniki tobože kvare talijanska imena. Po svojem običaju napada na svećenike i na c. kr. vladu, i izleva mržnju na jezik puka med kojim služi.

Bennatti interpelira c. kr. vladu zaradi nekoga šumskega čuvara. C. kr. vlada da zahteva od njega poznanje nemškega i hrvatskega ali slovenskega jezika, a samo ako je moguće i talijanskega. Bennatti i njegovi pajdaši bi hoteli, da svaki u Istri mora znat talijanski, za drugo ako zna ako ne.

Isti Bennatti interpelira saborskega predsednika zaradi istarskega grba ali štemi na zavodu sv. Jerolima u Rimu. Ta istarski grb da je na tem zavodu skupa s grbom od Hrvatske i Slavonije i Dalmacije. To da je nesramno delo od slavenskeh svećeniki, al biskupi al kardinali. Tega da nebi smelo bit zač da bi po tem mogli ljudi sudit da Istra ni talijanska zemlja kako je. (Čujte mački ča ovo govori vaš „slavinski“ deputat Bennatti?! Opazka uredništva). Pita predsednika kako glavu pokrajine, čaj storil da brani čast istrijskega grba. Predsednik stari Campitelli mu valje odgovara. (Bili su već prije dogovoreni. Op. ur.) On, stari Campitelli da je saznal za stvar nedelju večer, a valje ponedeljak jutro da je telegrafal ministru vanjskih posal u Beč Golnchovskemu, proteštal proti temu da bude istrijski grb na rečenom zavodu sv. Jerolima u Rimu, i zahteval da ga mora mahom odstranit. (I tu se vidi da bi hoteli talijanski deputati i Campitelli da je Istra talijanska pokrajina, nego se vidi takodjer kakovi neznaalice su ti Talijani. Zna se najme da je zavod sv. Jerolima u Rimu bil od vavek i za naše ljude iz Istre. Takoveh zavodi imaju u Rimu svi narodi, pak ga ima i naš hrvatski. Op. ur.)

Deputat Škampić iz Labina interpelal je junto, da zač se ni još odprla jedna rumenska škola u Sušnjevici. Člani od junte Gambini i Tomasi odgovorili su, da je junta storila ča je mogla, ma da rumenske školi još ni. Škampić je na to rekal, da će interpelat c. kr. vladu zaradi te stvari. (I puli ove stvari pokazuju se Talijani kakovi su. Naše hrvatske i slovenske dece je preko 17.000. ki nimaju školi. Za tolik broj dece ni jih ni malo briga da su bez školi, dapače protive se ako ju kađe pitaju. Za kakovih 40—50 dece u Sušnjevici hoće da na svaki način da se odpre škola, za koju Sušnjevičani ne mare. Mi želimo školu u Sušnjevici al i znamo da oni žele školu u hrvatskom

jeziku, s kojim se razumievaju po svetn. Op. uredništva.)

Zastupnik Kompare i drugi interpelaju c. k. vladu zaradi pučke škole u Plaviji. Velikom požrtvovnošću su ljudi u Plaviji sazidali lepu školsku kuća već pred nekoliko godina. a učitelja njim se još sad neđa. I to je pravica kako ju razumievaju Talijani, i oni koji plešu kako njim Talijani sviraju.

Isti zastupnik s drugovi interpelira c. kr. vladu zaradi plaće kapelana u Plaviji. Občina Miljska uztegnula mu je plaću početkom godine 1900. i od onda ne vuče nikakove plaće. Kapelan je napravio utok na c. kr. namjestništvo, al ovo ne odgovara. Gospoda na namjestništvu vuku dobra plaće pak ča oni mare ako su kapelani godinu i pol bez plaće. Takova šta teško da se dogadja ni u Turskoj.

Primil se je predlog, da se pokrajina odriče poreza na žestu al spirit dokle bude obstojal novi državni zakon glede poreza na žestu, po kojem će pokrajina dobitati skoro četiri puta toliko koliko do sada. Kod toga predmeta izjavil je zastupnik Mandić u ime svoje i svojih drugova, da će i oni glasovati za ta predlog, al da moraju i pri toj prilici istaknuti kako zemaljska oblast — to će reč junta, novcem porezovnika širi nemoral i korupciju medju pučanstvom. Kod prvih besed zastupnika Mundića, koj je dakako hrvatski govorio, bilo je tiho, onda je neki zaikao, a talijanski deputati, reprezentanti od dvotisućne kulture, ustajali su sa stolic, micali jih, drsali s njimi i bud šta med sobom glasno brbljali.

Zatim se je prešlo na učiteljske plaće. Nego o tom drugi put.

Dopisi.

Iz Mošćenica. Na 27. julija naša je reprezentanca imela sednicu. Po komunjekem zakonu naš potešta Zvaniti mora reprezentancu pozvat na sedutu najmanje svaka tri mjeseca, ali polli nas do sada je ni bilo osam meseci. A zač je ni bilo? Zato aš našemu Zvanicu hoće se despeti i svojevrijnosti, pak sazivil se sedutu kad je njega volja, a ne kako mu to zakon nalaže. Ma je mislim gospodin urednik, da va komunjekih stvarah nebi smelo bit nikakoveh kapricijii, aš od tega trpi brižan puk, ki sve plaća. Mi smo zibrali 24 reprezentanti, ki su svi jednako odgovorni puku, a ne samo potešta, Mariča Marasa i Pijerota.

Nego za sada pustimo to ča, tu bi u prvom redu moral kapitanat nastat, da se komunjeki zakoni vrše. A sada čujte u kratko kako je ta seduta pasala.

Najprije se je reprezentance pročitalo jedan dopis od junte iz Pereča, kađe občini javlja, da ovo leto mora platit za zlostretne školske takse 2 tisuće i nekoliko stotih krun, a da se ova svota stera, junta nam je stavila 59 po sto adicijonala. Ste videli kako nas istrijski Talijani glade a? a medju njimi i on famozni Benati ki' pomogal ov zakon storit s drugumi Talijani va dijete, pak još kod zadnjeg votacijona ovde, neki ter neki bi bili za Benata i na noži šli, aš kalabrezki kapurionii su im rekli da je Benati Istrijan, Slovinc, a i drugeh nemotarij su im govorili, keh ne bi pas na masle polokal.

Ali ne samo to, da su nas Talijani „usridili“ sa školskimi tasami, nego još i ovdje neki naši domaći, ki slepo s Talijani drže, sada su njih staviti vele tasi i placila. Čujto! Da je njihova valjala, komun bi se bil moral zadužit okole 4 tisuć for. skega ne bi se let i let izbavil. Nas potešta njegov sin Pijero, Sandro, Marić i Maras (ča ga zovu sručina) oteli su da komun stori sternu, i ovu stvar su svi složno na sedute zagovarali. Nego reprezentant Josip Beninić sa nekojimi drugimi, videć da bi radi ove šterne občina zapala va veli dug, bili su proti da se dela šterna. — I uspjeli su, te radi ovoga — narod im je sada veoma zalvalan.

I tako vidite, oni ki bi oteli prvu reć imet, dobili su po nose.

Nego to ni još sve. Ovi kapurioni oteli su nas podavit još sa jednom zlatom jabukom. Oteli su naime staviti daciju na vino. Naši reprezentanti su bili proti tomu, jer u prvom redu od adicijonala na vino kmet bi imel veliku škodu, jer bi moral oštarom ce neje vino prodat, a dražje bi ga moral pak po oštarijah pit, a občina bi od tega imela jako malu korist, i da sada ove takse na vino, občini nije baš potreba. Radi ovih razlogoh su naši zastupnici bili proti daciji na vino. I uspjeli su, jer kapurioni videć da bi sa svojim predlogom ostali s dugim nosom nisu ga oteli na glasovanje postaviti.

Još samo jednu malu stvar g. uređnik pak smo vaje gotovi.

Ovde ljudi po komunskem pobiraju kuš i brinju. A naš „prvi kumšijer“ Maras i Marić su na sedute zagovarali, da ljudi ki ovo pobiraju, da bi dobro da občini placaju taksu od 1 i krune. Ste ih videli malo? Bravo Marase! Bravo Marić! Siromašni ljudi cel dan se peću po ovoj vrudici za nabrat vreća kuša, da dobiju za bokun palenti, pak još za ovo da moraju placat komunu taksu. Ovo su fanjski reprezentanti ki drže za siromašćinu ča ne? Pak kad mi straše one brižne zapućene, sa nekojimi placili va Hrvatskoj, a ovdje neki bi radi staviti veća placila, nego su va istoj gladnoj Kalabrije. Nego za sada ove taksi ne bude, ač su se naši reprezentanti proti temu stavili, i tako ovo nije ni došlo na glasovanje.

Takovi su prijatelji puka ti Mošenički reprezentanti od većini. Kad pridru drugi put za votacioni delit buletini bi dobro bilo sifrat ih s vritnjaki doma.

Na 25. augusta biti će svečano otvorenje naše novostrojene „Hrvatske Čitaonice“, pa već sada ovim putem pozivljemo sve rodoljube širom naše liepe Liburnije, da ne učine od manje doći na ovu svečanost. Po moju puru, nete se pokajaj, aš će bit jako lepo.

Iz Rovinjskoga sela. Čitali smo u zadnjem broju dičenega „Narodnega lista“ kakov predlog je u istarskem saboru postavija naš zastupnik Kozulić zaradi vinske klauzule i faturanega vina. Talijanski deputati su bili svi proti temu predlogu. Se zna! Talijanskoj bandi je krivo, da ne more istarskega kmeja obisiti i sočala učiniti kako je to u gladnoj Italiji. To su vam draga braćo Istrani ti prijatelji istarskega puka!

Sada će bit skoro občinski izbori va Kanfanaru. Draga braćo slavinska! Ako ne ćete da propadete i da ne postanete talijanski „šćavi“ držite se hrvatsko-slovinke stranke koja je prava prijateljica našega puka. Kad budu pak izbori za istarski sabor čuvajmo se svi od Talijana kako od vognja i budimo svi Slovinci Istre složni proti Talijanom da bude va dijetu izabrani deputati naše krvi ijenika. Po talijanskim deputatih ćemo najme zgubit i ono malo ča nam je još od njihove lakomosti ostalo.

Ča piše „teta Jambrožija.“

Učialni imaju svaki po jednega furisća ki njim puški i postoli luštra, Talijani imaju tudi jednega furisća, ki za sto fiorini na mesec svaku sobotu luštra „teta Jambrožiju.“ — Da vidimo, kako ju je ovu sobotu naluštral.

„Osar tutto“. Talijanski furisć piše va zadnjjoj „tete“ ovo: „osar tutto“ — sve se sme (?) su reći ke je pred par let izustil

na javnoj skupštini političkog društva va Rovinje velezaslužni muž Dr. Bartoli (velezaslužni bi bil onputa, kada bi dal očistit Rovinjske kible op. sl.) va svojoj patriotskoj ogorčenosti obzirom na razbojstva i zulumi ke je stvoril hrvatski partid pod vodstvom Laginje i Spiniće pred četiri godine prigodom izbora za bečki parlament.“ I Krstić ki je za to plaćen piše, da je Bartoli imel pravo kada je to rekao. Ej, razumemo se mi i znamo, da kada bi Krstić pisal, da je Bartoli imel krivo — onputa adijo i cento fiorini. Nego da vidimo malo, kako on to tamači.

On piše, da je „osar tutto“ bilo naše geslo, kada smo počeli sijati v-Istre tuje seme — hrvatsvo. Nego mi bimo malo oteli znat, ki je bil ta prvi, ki je počel prvi sijat seme hrvatsva. Su to bili morda Spinić i dr. Laginja? Nisu, zač Belinić pred sto let zove ove naše ljude, da su Hrvati a jezik ki govore — hrvatski jezik. A ni Spinić ni Laginja nimaju još 100 let po tom oni nisu mogli sijati prvi to seme hrvatsva v Istre.

A je ga morda počel sijat Belinić? Ne, to i s dveh razlogi. Prvo: Belinić ni bil nikakov političar, zač va ono vreme ni se puli nas ni znalo za pulitika, a drugo ča je glavnije, sam Krstić vavek govori, da se je to tuje seme hrvatsva v Istre počelo širit leta 1871. dakle pred 30 let s taborom puli sv. Mihovila va Kastve dočim je Belinić već 70 let prije toga zval naše ljude da su Hrvati, a ako ih je tako zval, to je senjal, da su se i oni sami tako od vavek zvali. Dunke, che pesce si piglia adesso? Ki je dakle prvi posijal v Istre seme hrvatsva? Ki drugi ako ne gosp. Bog? A Spinić i Laginja? Oni su samo pomogli buditi hrvatsvo v Istre. Su oni za to izdajice domovine? Ne, zač ako bi oni za to morali bit izdajice domovine, kolik bi izdajice domovine bil sam Krstić, ki je prvo nego su ga Talijani zeli za furisća još i jače budil hrvatsvo v Istre, za ča imamo stotinu dokazi v ruke. Čete videt, kako će na ovo zadnje mućat kako riba!

Zatim piše talijanski Bedinter napred: „Osar tutto“ — sve se sme, bijaše geslo, ale motto od Hrvati, kada oni huckaju oca na sina, sina na oca, brata na brata.“ Svi znamo kakav je lepi mir vladal na Kastavščine preja leta 1897. To leto je na jedanput počela po Kastavščine vela smutnja — i va istinu od onputa otac dela proti sinu, sin proti otcu, a brat proti bratu. Ki je temu kriv? Ki ako ne Krstić, ki je za plaća ča ju je dobil od Talijani smutit vas on dobru narod. Hrvati da huckaju? A ki je huckal ono na početke leta 1896. sve Hrvate i Slovence za Istri, da neka zamnu drvo aliti toljagu, pak da neka ndre po Talijaneh? To je bil Krstić i samo Krstić. Ča ni bil ta „osar tutto“ „muška rieč ogorčenoga patriote nad razvalinami javnoga morala v Istre — od ogorčenoga patriote, kakav je bil va ono vreme Krstić? Nego fra parentizi, to je bil sakraboljski „osar tutto“ nam svetovat, da zamemo v ruki drvo pak da udrimo po Talijaneh.

Za takovi „osar tutto“ sposoban je samo jedan Krstić, samo ča će on zet toljagu v ruki za onega ki ga plaća, a proti onemu, ki mu ne dava žerat i lokat — ala maka! —

A sada dolazi najliepa: Krstić piše da se more „osar tutto“, kada se Hrvati nabacuju svakovrsnem blatom na poštene čeli (?) od svih, ki nisu Hrvati.“ I to ima obraza govorit on — Krstić — ki svake subote sprazni va onu gnjusnu „teta Jambrožiju“ vas smrad od svih talijanskih kibli tako da sam već za nju više od 20 vili i klešći porazbil, dokle sam zikidal vas on gnjoj, ki pride svaki put s nje vanka. A neka mi reče malo, je va našoj stranke još jedan jedini čovek, kemu ni on rekao, da je tat, lipež i trufador? I još neč, a ča ni ono bilo hitat blato na brižnega starca Campitella kada je proti njemu Krstić pisal, da je zvi sel i im babinid, i to proti jednemu starcu, kega Talijani drže za najpametnijega ki je mej njimi? Ča ne to će reć „osar tutto“? — I tako vam gre ta trajna i napred.

Plaćeni talijanski Bedinter nam stavlja pod nos neke stvari, ke su stvorili sve naši njegovi prijatelji. Tako nam govori, da su naši Andrejčić protouli vino va konobe, pak da je od tega ponemel i da se je radi toga i ubil. To je smrdljiva Krstićeva lazi kako su i sve druge. Andrejčić je ponemel od prevarstva, ča su ga proti njemu Talijani i talijanske poturice i izdajice napravili. To su ljudi, kem je on daval beći na dobroj vere, pak kada su ga do kraja okubili, on je počel pitat svoji beći, ale ih ni bilo ki dat, zač oni smradi talijanski ki su ga ogulili su mn se kašnje smeli i rugali, a teh je bilo puno — a bili su to sve sami Liziriti. — Za to se je on ubil za to, a ne za bavil vina, ko mu je siguro pretočil kakov Talijan, ki je dobro znal put va njegovu konobu. I sto takovih budalaciñ nabraja talijanski Bedinter i tim će da pokaže da smo mi ki zna kakovi divljaki, a kad tamo sam viđi, da se sve to ča nam predbacuje, da lepo prikupat na Talijane?

Ki je ukral provincialnoj kasi 80 tisuć fiorini? Talijani — „osar tutto!“ Ki je daval sto fiorini da mu se oca ubije? Jedan mačji Talijan, „osar tutto!“ Ki je sabijom rasparal nebogega Ostromana va Lešnjje? Talijani, „osar tutto!“ Ki je s palicom udrl v noći va škurem g. Tominića po glave? Talijan Pikaroba, „osar tutto!“ Ki je ubil nebogega Udovičića va Zamate, ki je bil naš čovek? Novopečeni Talijan Host, „osar tutto!“ Ki je daval 3000 fiorini, da se zakolje doktora Laginju? Talijani, „osar tutto!“ Ki je na najgnusniji način prevaril svoju zakonitu ženu? Ki pušća da mu dete va Trste od glada pogiba? Za kega je rekao c. kr. kumšijer Fabiani, da bi za beći stvoril i takovo delo, za ko se gre va prizn? Ki je opravil ono puli Turak? Ki je leta 1896. pozival Hrvate i Slovence za Istri da zamnu drvo, pak da mlate po Talijaneh? Krstić i samo Krstić. — Osar tutto!

Tako da, kad bi otel Bog uslišat ono ča Krstić bleje, naime da bi „gromom ošinul svakega ki sije nemir i mržnju i dela opadžij“ prva strel ka bi zalambardala s oblaka tresnina bi jušto va njegovu praznu tikvu.

Höller kočijaš prez konja i karoci strince i stronica neč proti nas od „Narodnega lista“. On govori, da mi smo mu posvetili jedan članak va našem liste. To je laž. Ono ni bil članak ča smo mi o njemu napisali, ono je bila samo jedna notica, ku smo prnesli po journalistskoj dužnosti, jušto onako kako i „Piccolo“ donša viest, da je kakovu kokos tramvaj strl. To su novitadi del giorno, a novitad del giorno bila je i ono ča smo mi napisali onputa za njega, naime, da je na njegovu tužbu g. Podmenik bil oslobodjen. To je sve ča smo mi napisali, a to ni nikakov „Artikel“ s kim bimo mi njega bili počastili. Molim Vas, kakovi ljudi bimo bili, da gremo pisat „Manak“ o jednom Hölleru.

Barba Tončić.

Leta 1898. pod kapitanom Fabiani ni se „Teta Jambrožija“ smela štampovat v Reke zač da je to protuzakonito. Sada se pod kapitanom Soarpa sme „Teta Jambrožija“ štampovat v Reke, premda se od leta 1898. nisu niš promenili zakoni od štampi. — Kako je to moguće?

Domace viesti.

Zarad blagdane, ki pada četvrtak na 15. ov. mj. izaći će budući broj našega „Narodnega lista“ u sruđu.

Wer ist Istriens Feind? Der italienische Söldning Dr. Krstić nennt in der letzten Nummer seines Revolyerblattes die Croaten Istriens Feinde und führt als Beweis dessen an, dass die Croaten Istriens staatsfeindliche, hochverrätherische Bestrebungen hegen. Das ist ebenso lügenhaft wie lächerlich. Als Dr. Salo noch nicht im Dienste der istranischen Irredentisten stand, noch am 1. Februar 1896 nannte er in seinem Blatte die Italiener

Istriens, die Unterdrücker der istranischen Slaven: Reptilien, Cannibalen, hochverrätherische Irredentisten, Raubthiere u. s. w. Nun aber, nachdem er von istranischen Irredentisten für seine Hetzdienste 100 fl. monatlich bekommt, jetzt sind auf einmal die istranischen Croaten Hochverräther, Feinde Istriens u. s. w. Sehen wir nun, wer eigentlich Feind Istriens genannt werden kann. Sind denn Feinde Istriens die Croaten, welche von jeher auf allen Schlachtfeldern ihr Leben und Blut für unseren Kaiser und unser Vaterland geopfert haben, oder sind es die Italiener, welche in allen österr. Kriegen an der Seite der Feinde Oesterreichs gestanden sind? Sind es Feinde Istriens die Croaten, welche auch heute mit Leib und Seele an unseren geliebten Kaiser und Vaterlande hängen, oder sind es die Italiener, welche um nicht ihre Militärpflicht in Oesterreich zu erfüllen nach Italien desertieren. Sind Feinde Istriens die Croaten und Slaven, welche Schmerz und Freude unseres Kaiserhauses auf das innigste theilen oder sind es die Italiener, welche sich nicht im Geringsten darum kümmern, was in unserem Kaiserhause vorgeht, während sie alle in eine unbegreifliche Erregung gerathen, wenn der italienische König nur einmal niesst. Als unsere vielgeliebte Kaiserin ermordet wurde, da hat sich kein Italiener in Istrien geführt. In Parenzo der Hauptstadt Istriens, waren bei dieser Gelegenheit bloß 5 Trauerfahnen (und dies nur auf ärarischen Gebäuden) aufgehisst, während gelegentlich des Todes des Königs von Italien, Humbert, alle istranischen Italiener Trauerkleider anzogen, grossartige Trauerkundgebungen veranstalteten und auf die Bahre des ermordeten Königs einen Kranz mit der Aufschrift: „Istrien seinem König“ legten? Sind das nicht Feinde Istriens und Oesterreichs? Wer nicht dumm ist, kann es leicht einsehen. Sind es Feinde Istriens die Croaten und Slaven, welche das Land und das Volk wirtschaftlich za lieben bestrebt sind, oder sind es die Italiener, welche durch Unachtsamkeit es verursacht haben, dass vor einigen Jahren aus der Landesscassa 160.000 K entwendet wurden; welche jetzt aus dem Landesfonde den Krstić und sein Blatt bezahlen; welche aus dem Landesfonde das ganz überflüssige Landesgymnasium in Plesno mit einem Aufwande von jährlichen 20.000 K erhalten? Dr. Salo sagt, dass seine persönliche Feinde auch Istriens Feinde sind, da er in Istrien als Friedenstrifter aufgetreten sei. Das ist eine gemeine Lüge. Bevor er in diesen Bezirk kam, herrschte bei uns vollständige Ruhe. Erst durch seine Hetzerei wurde überall Unruhe gestiftet, Freunde, Nachbarn und ganze Familien wurden durch ihn verfeindet. Uebrigens dem Krstić gegenüber kann kein ehrlicher Mensch ein Feindschaftsgefühl, sondern nur ein Verachtungsgefühl hegen.

Mačje provokacije. Nedelju za polnoćem kad su se naši izlozniki vratili iz Vrbnika dočekali su ih na Voloskem miše neke mačje delije s kranjskem Talijanom Jozetom na čelu. Mej drugimi bili su tu Poldovičini sini Pepin, Gusterle i učitelj Nino Rožin sa ženom, Stirn z gospom Maričkom, Mamo Šestica i mali Klanjšek. (Lepa kumpantija ča ne? op. sl.)

Nedelju započne i večer sve dokle se nisu naši vratili z Vrbnika je ta mačja kumpantija po Voloskem provincialna pevajuć: — Van s Hrvati i druge bedastoda. Nino od Rože je rekao: „Danas moremo delat ča čemo, zač ni Hrvati doma.“ (Ke kurajo! op. sl.) Za desetom urom su šli svi k Ambrožiju na porat, kade je Stirn platil kumpantiju pit samo da dobije kuraja za dočekat naše. Kad je vapor koštal na voloski mul, bili su svi ti delije na mule. Naši su se počeli skroevat a „Lovor“ je zapeval na vapore: „Planula zora“ a mački su na to počeli derat se, kako da je marač i kantat onu garbaldinsku: „Addio mia bella addio“. Nino od Rože je vrišćal: Van s Hrvati i propali ste (neznam ki više od njega op. sl.) gić, gić i druge pogrde a drugi su ga kumpantjali.

Videć naši da su svi ti mački dobrohno okresami pozdravili su ih samo: „Salo“ i šji

je svako teže delo nedelju zabranjeno. Svako nedelje pucaju va Preluke mine kako i svakiđani puca. Mi preporučamo ovu stvar oblasti na razmišljanje.

Izlet va Cres. Kako pišemo na drugem mestu i naši veterani su imeli svoj izlet va Cres nedelju na 4. o. m. Oni su imeli sobom i muziku pak su se na lepem i komadnem parobrode „Liburnija“ zabavljali baš kako treba. — A bilo je sveta na vapora moria okole 300 ča pokazuje da se od naših stran moru prirediti ne samo dva nego i tri izleta. Kada su naši veterani prišli va Cres, sa strani od podestarije ih ni dočekal ni jedan premda je bilo podestarije već prvo javljeno da to veterani prit va Cres. Nego ča mare Talijani za austrijanske veterane! Oni bi skakali kako nemi od veselja, da bi njim prišli kakovi „bersaljeri“ s Italije, ma ne naši ljudi. Nego za svem tem naši su se i na tem izleti zabavljali lepo, upravo po domaći. Živili naši veterani!

Krstićevi paterci. Ki su Krstićevi paterci na Voloskem? Costantini, Puović, Nimo od Roži, Jonča, Berka Mužgice i neki mladi c. k. impiegati od kasi z. g. Schreiberom in capo. Ovi zadnji s Krstićem a bracetu hoće za svem tem, da je c. k. kapitan Fabiani od njega rekao da je vredan storiti za beći kažnjive stvari.

Krstić neka se primo za nos. Kastavsko zastupstvo bilo imenovalo 28. februara 1901. novi župani po Kastavščine. Krstiću nisu neki ter neki od njih šli va dušu a za drugoh opet mu je žal bilo, da su bili žbunčani, aš jih već neče moć okole motat kako „delegati komunalni“, pak je za to storil rekurs na juntu proti ovemu imenovanju, ter se već va svojoj „Nesloge“ od 4. pasanega maja hvallil, da ni ti novi župani junta potvrdila ni da jih ne če i tako da če njegova valjat. Mi smo rekli u našem listu broj 30. da se šiora junta sa zakonom igra, al da neka se sto puti na glavu nastavi da neče komun mešjake za župane priznat i čekali kako će to trajna finit, pak sada moremo javit ča je junta odbila Krstićev rekurs i potvrdila novi župani. To je opet novo dokaz, da Krstića i va Po-reče već malo štimaju. Va drugem broje čemo još ku reć od ovega, a mej tem neka se Krstić primo za nos.

Schreiber i Krstić a bracetu. Predproštu subotu jutro je hodil Krstić na vabor za poč va Reku. Na voloskoj rive trešli se je Schreiberom pak su obadva šli a bracetu do mula. Ki lepi par!

Talijanski Bedinter je neki dan, kada je ono kako Baratieri bežal z Opatije, zgubil ligambi. Mi smo ih poslali Slovariću, da s njimi žukvu veže.

Cigaretini papir družbe sv. Cirila i Metoda predao je ove dane u promet g. Stj. Gamulin iz Jelše u Dalmaciji. Papir je vrlo dobar a i upramljen je vrlo ugodno. S jedne je strane na trobojnici zgodan napis, a združbe je na papiriću ova rodoljubna kitica:

Jedna smo duša, jedno smo telo,
Jedan nam sladak jezika riek,
Uprimo rukom, radimo smjelo!
Žrtvuemo domu mladi si viek!
Kako je jur poznato, imati će družba 5% od prodaje. Preporučamo trgovcima da nabave ovaj papir, a pušačima položemo na dušu, da taj papir i od trgovaca zahtjevaju svuda i svagdje. Ciena kutiji od 100 snopića iznaša K 225.

Za družbu sv. Cirila i Metoda za Istru primili smo od veleć. g. Ignaca Rabelić župnika u Drenovoj sakupljenih u veselom društvu k 9. — Ivan Vlah Vioć predao nam je k 3 i 64 sakupljenih kod njega za družbu na predlog Andreta Vlah Matinića prigodom upisivanja članova Udruge sv. Mihovila u Rubesih. — Ivan Strucel i Ljudjevit Trinatjstić iz Voloskoga darovali su družbi prvi 4 k a drugi 2 k. (Sliedi.)

Razne viesti.

Buri. Jedne novine dobile su pismo iz južne Afrike, u kojem se pripovieda ovo: Burski vođa Dewet, koji je već pedeset puta umakao izpred Kičenersa, odkrio je ovih

dana vrlo nemilu stvar. Nestalo mu je naima sa stola jedne male karte, koju je sam nercitao, a na kojoj bjehu ocrtni svi putevi i staze, kao i vrijeme, gdje i kada valja, da prođu tuda njegovi ljudi. I Dewetu pade u oči, što su ga Englezi iznenadili baš na jednom skrivenom mjestu.

Odmah je bio na čistu, da je tu po sriedi izdajstvo. Stoga zarove celo zavopjeditivo i tu uz ljutinu drhćućim glasom izpriča sve. Za tim završi riečima, da svakog smatra za izdajnika, sve dokle mu ne nađu prave izdajnike. Buri svi stan u vikati i tražiti, da se izdajnici ubiju. No najvećma su vikala dva mladića. Dewetu, koji veoma dobro pozna svakog čovjeka, pade to u oči, te pridje k ovoj dvojici i pogleda im u oči. Njih dvojica odmah probedli. Na to Dewet veoma mirno reče: „Uхватite ih ovo su izdajnici!“ I kad ove uhvatiše i premetnuše im džepove, nadjose kod njih neke cedulje i putnice od Engleza, u kojima Englezi traže još neka objašnjenja, a uputnicom odredjuju izdajnicima 400 funta šterlinga iz blagajnice englezke komande u Pretoriji. Mladi Buri plaćući priznaoše svoje djelo. Dosadilo im je, vele, ratovati, a Dewet nije htio, da ih odpusti. Stoga su htjeli, da se predaju Englezima. Dewet odma sazove ratni sud i predloži, da se izdajnici ustriele, što se i primi jednoglasno. No Dewet reče: „Ne pristoji se, da Buri prolivaju svoju bursku krv, nego predlažem da ih ubiju englezki zarobljenici, što se nalaze kod nas“. I odmah poslje toga izvedu dvanaest zarobljenih Engleza, kojima Dewet reče: „Vi ste za to došli u južnu Afriku, da se predaju Englezima. Evo vam sad za to prilika. Ubijte ovu dvojicu i ja ću vas odma pustiti na slobodu“. I nakon nekoliko minuta prasnu dvanaest pušaka i dva mlada izdajnika grusiše se mrtva u grabu, a dvanaest zarobljenih Engleza veselo ode u Pretoriju. Izdajica svagdje imade. Prokleta im sjeme i koljeno!

Napadaj na jednega dekana. Na 27. pr. mj. jutro rano imel je dekan preposit i papinski prelat Ivan Hausmann odslužit va glavnoj crekve va Lavove sv. Maša. Kad se je Hausmann približil k oltaru skočil je k njemu neki Vasilko Vasilicic i udri je dekana Hausmanna s jednom palicom po glave tako jako, da se je zrušil na tla. Vasilka su zaperli i spoznalo se je da je siromah munjen. Hausman je teško ranjen ali svejedno će prebolet.

Grof Lav Tolstoj bolan. Grof Tolstoj je jedan jako učeni i znameniti ruski spisatelj. Njegovi romanci čitaju se po celem širokem svete. Premda grof i vrlo bogat žive na svojem imanju va Krasnoj Poljni priprosto kako svaki drugi kmet. Tolstoj je starovirac al je sve jedno jako naginjal na našu katoličku veru pak su ga za to va Ruskoj proganjali. Sada je, starac od 80 let, teško obolel i po svoj prilike neče već stat. — Celi svet se za njegovo zdravlje zanima.

I temu su Talijani krivi. Ribari nam se tuže, da ni ovo leto niš pišmolji. A mi njim odgovaramo: i temu su Talijani krivi. Kako će bit ni pišmolji, ni nikakove ribi, kad oni nesrećni Čozoti, brati od našeh macić, potežu ne samo po zime kako su jedangput uževali, nego i po lete. Pak mi recite da ni tako, vi ribari i barkalori ki još držite za Talijana kontra nam domaćem, ki batimo za našu starinu i za naš zajik. Da smo ljudi i da smo složni, svega tega nebi bilo.

Tri talijanske živine. Grdi zločin dogodio se je ovi dni va komuně Ceresana v Italije. Neki Sella, pošten i marljiv delavac, otac od petero dece hodil je po malo doma kad najedanput su na njega skotili tri mladjuhi, ki su na njega čekali skriti za jednem grmom. Ti tri razbojnik su siromašnega Sella tako ranili da će teško kada ozdravet. Sella su nesli va špital a one tri razbojnik ki su pobešli išće po svuda policija.

Celo mesto je razžalošćeno zaradi tuzi i nevoľji ka čeka onu siromašnu decu. — Nezna se za nijedan uzrok „zaradi koga“ bi bile te tri živine napale na nesrećnoga Sella. — Ča takovega se more samo v Italije dogodit.

Kuga. Va Carigrade se je pojavila kuga. Ni nikakovo čudo. Carigrad je za Napuljem najblatniji grad. Kade vlada čistoga onde će teško zavladat kužna bol.

Ča je novega po svete?

Austrija. Temeljnom točkom za buduće jesensko zasjedanje carevinskoga vieća koje bi se imalo sastati tek poslje českok sabora biti će državni proračun za g. 1901. Osim toga razpravljati će se o jednoj većoj gospodarskoj ili socijalnoj osnovi i o jednoj novoj poreznoj osnovi. (Misle još valjda opozrezovali zrak op. sl.) Pitanje o stalnoj parlamentarnoj većini, da će vlada gledati izbjeći u tu svrhu, da se odnošaj stvoreni u proljetnem zasjedanju stabiliziraju. Medjutim kako danas stvari stoje, nije moguće ni pomisliti parlamentarnu većinu u Beču, bez odlučnog odpora ostalih stranaka i uništenja državnog rada.

Nagodbeni pregovori izmedju Staro- i Mladočeha za buduće saborske izbore u Českoj stupili su u ozbiljan stadij. Staročeski pouzdanici podnieli su Mladočehom predlog o zajedničkom postupku, a sad imade veći odbor da vodi daljne pregovore. Medjutim htjeli bi i česki agrarci imati uz sebe Staročeha, ter ih pozivlju, da sklope s njima i s velikim posjedom kompromis, do kojega svakako nebi imalo doći.

Njemačka. Niemci u svojem „carstvu straha božjega“ proganjaju na nečuvani način bjedne Poljake u Poznanjskoj, kako i naši Talijani u Istri omražene jim „šćave“ Poljska đjačka društva osnovana po primjeru njemačkih društava proglasila je njem. vlada tajnimi društvu, koja da se protive sjegurnosti „rajha“, ter je podnjela proti poljskim đjakom obširnu obtužbu sa unapried već proračunanom osudom.

Ovih dana publiciran je u Njemačkoj nacrt novog njemačkog carinskog zakona, koji navješta carinski rat celoj Europi, a njenoj vjernoj saveznicu našoj monarkiji i Italiji napose. Ako taj nacrt postane zakonom, imati će nedoglednih posljedica i za trojni savez a osobito za trg. ugovore s Italijom i s našom monarhijom.

Dne 5. tek. mj. preminula je u 7 i pol sati na večer carica Friderika, majka sadašnjeg njem. cara, u Kronbergu, kamo su stigli car Vilim, supruga mu carica Viktorija Augusta i prestolonasljednik.

Rusija. Dne 10. rujna t. g. imao bi se bio sastati u Danzigu ruski car Nikola s njemačkim carem Vilimom. nego sada će valjda radi žalosti na njem. carskom dvoru biti taj dolazak odgođen.

Crna gora. Sa Cetinja javljaju, da ondje borave već odavna zastupnici jednog belgijskog društva, koji proučavaju pitanje gradnje željez. pruge Nikšić-Bar.

Srbija. Prekjučer obavljenu su po čitavoj kraljevini izbori za novu narodnu skupštinu. Ovo su prvi izbori po novom ustavu, proglašenom dne 6. a prilja t. g.

Transval. Rat u južnoj Africi ni kraja ni konca. Ministar Chamberlain, koji je glavni krivac svoj toj nesreći, izjavio je u engleskom parlamentu, da će od sada svi Buri iz Kaprke Kolonije, koji budu uhvaćeni, biti bez milosti postreljani. Buri opet prieto da će i oni tako postupati s Englezi koje budu zaslužili. (Šlo za ogujilo! op. sl.) Svakako Englezi idu još mnogim crnim danom u susret, jer je u južnoj Africi već zima preč vratil, pa će Englezi morat mnogo vojnika ne naućnih onoj zimi — pozvati u domovinu — a to je Burum vođa na mln.

Osim toga Kafarske ustaške čete pljačkaju i pliene na sve strane: Englezi ih potiskuju, pa se Kafri utiču k Burum, davajuć ovim točne informacije o kretanju englezke vojske.

Javlja se još, da će stari Krüger budućega septembra poći u pohode predsjedniku sjevero-amerikanske republike Mac-Kinley-u, pa mnogi u taj put polaže velike nade.

Javna zahvala.

Podpisani časti se ovime dati izraza najdublje zahvalnosti svim onima, koji su bilo osobno, pismeno ili brzojavno sudjelovali svečanostom otvorenju našeg „Doma“, i time dali izražaja svojem rodoljubnim čuvstvima.

Za „Hrvatski Dom“

Vrtnik, 5. kolovoza 1901.

Dr. Vitezić Ivan Ivošić
predsjednik tajnik

Slavnom občinstvu, osobito kućevlastnikom i gradjevnim poduzetnikom

preporuča se **Jure Hegediš,** Volosko br. 74. Vis-à-vis „Villa Smid“ slikar.

Krojačka radiona!

Podpisani stavljaju sl. p. n. občinstvu do znanja, da su otvorili svoju novu radionu svakovrstnih pomodnih gospodskih odijela

Naručbe izvršujemo solidno, brzo i uz veoma umjerene cene, te se time sl. p. n. občinstvu koli mjesta toli i okolice najtoplije preporučujemo za što više naručba uz geslo „Svoj k svomu“

sa velečovanjem
Špan & Počnik
državna cesta, Vila Ježica Opatija.

Posujilnica u Voloskom

registrana zadruga na ograničeno jamčenje.

Prima novac na štednju od svakoga, te plaća od istoga 4 1/2% kamata, čisto bez ikakvog odbitka. Rentni porez na uložke plaća posujilnica sama.

Vrača na štednju uložene imose bez odgovjedi, pridržaje si ipak u osobitih slučajevih, pravo otkaza u smislu § 8 društvenoga štatuta.

Zajmove (posuđe) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjernice i zašćenice uz garanciju.

Uredovni sati: svaki dan izim nedelje i blagdana od 9—12 sati pp. i od 3—6 sati poslie podne; u nedelju i blagdane od 9—12 pp.

Držtvena pisarna i blagejna nalazi se za sada u odvjetničkoj pisarni **Dra. Janežića u Voloskom.**

Pozbilje informacije dobivaju se u pisarni **Dra. K. Janežića i Dra. A. Stangera u Voloskom.**

Novosani promet u god. 1900 iznašao je **K 979.634.64.** — **Garancija** iznašala je **K 108.963.—.** — **Uloženo** je bilo u posujilnici god. 1900 **K 427.834.33.**

Ravnateljstvo.